

183-
ԻՐԱՆԵՐ—ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՅԵ. ԳԻՆԶԻՆԻՐԿ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ
Ա. Կ Տ Ի Վ Ի Հ Ե Տ

Գ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

1 9 3 2

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

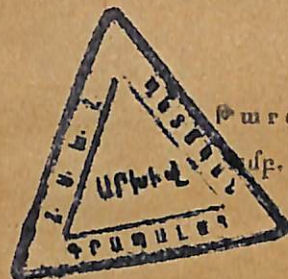
-183-

14 SEP 2017

ՊԻՐԵՐ—ՍՇԽԱՏԱՎՈՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՅԵ. ԳԻՆԶՐՈՒՐԳ

ԱՇԽԱՏԱՆԻԸ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ
ԱԿՏԻՎԻ ՀԵՏ

Քարզմ. թուրքյան

մթ. Ա. Ղազարյան

Պետերատի տպարան
Դիպլիտ 6998 (ք)
Պատվեր 6485
Հրատ. 1950
Ցիքած 2000

1-27989բ

Մեր յերկրում նորն որըստորե աճում ու
ամրանում ե: Սոցիալիզմի սկսված դարաշրջ-
նանը նոր խնդիրներ ե առաջադրում յերկրին,
պահանջում ե մի շարք արմատական փոփո-
խություններ:

Նոր ձևով ե դրվում նաև դաստիարակու-
թյան խնդիրը:

Յուրաքանչյուր շրջանային աշխատալոր,
վորը քիչ շատ բան ճաշակել ե թեորիայից,
գիտե, վոր դիալեկտիկայի հիմնական դրու-
թյուններից մեկն այն դրությունն ե, թե «ա-
մեն ինչ հոսում ե, ամեն ինչ փոխվում ե, և
վոչինչ չի մնում անշարժ»:

Մենք, վոր ցանկանում ենք լինել իսկա-
կան լենինիստ-մարքսիստ, պետք ե մեզ համար
պարզենք հիմնական տեսակետը շրջապատի
վերաբերմամբ, վորպես մշտական շարժման
մեջ գտնվողի:

Ապացույցներ, որինականե՞ր. նրանք հա-
զարներով կան:

Նայեցե՛ք մեր յերկրին: Հիշեցե՛ք 1918—
1919 թվերը և համեմատեցե՛ք այդ թվերը 1931
թվի հետ: Ձեզ պարզ պատկերացրե՛ք ձեր շրջ-
նանը: Թափանցեցե՛ք ձեր Փարրիկայի, կոլ-
տնտեսության կյանքի ներսը:

Դուք կտեսնեք, թե ինչպես այդ թեորե-
տիկ դրուժյունը յուրաքանչյուր ուր, յուրա-
քանչյուր ժամ վեր եւ ածվում կենդանի, ակըն-
բախ իրականութեան:

Դիտեցե՛ք, թե ինչպես ե կատարվում մեր
ժողովրդական տնտեսութեան հնդամյա պլա-
նը, վոլից վորոշ մարդիկ վախենում եյին,
վորին աջերը տապալումն եյին մարդարեւա-
նում. համեմատեցե՛ք այդ այն բանի հետ, թե
ինչպես ե նա իրականանում առանձին ֆաբ-
րիկայի, խորհտնտեսութեան կողմից—դուք
կտեսնեք բացի այդ շարժումից, նաեւ այդ
ուղղութեան հիմնական դիժը—դեպի վեր, ա-
վելի բարձր ու վեր, դեպի ստեղծումն իսկա-
կան սոցիալիստական հասարակութեան:

Նայեցե՛ք պատանիների կոմունիստական
շարժման վրա: Հիշեցեք 1926-27 թվերը եւ հա-
մեմատեցեք այն այսօրվա հետ:

Այն ժամանակվա ծանր, վորոշ տեղերում
ուղղակի ճղնաժամային բնույթ կրող դրու-
թեանը փոխարինեց միանգամայն բացահայտ
վերելք: Այդ վերելքն ամենից առաջ ուղայմա-
նավորվում ե նրանով, վոր նա ստեղծվել ե
պատանիների սոցչինարարութեանը մասնակ-
ցելու ամուր բազայի վրա: Կազմակերպու-
թեանը փոխարինեց միանգամայն բացահայտ
ցումն՝ ապահովում ե նրա ամրութեանն ու ա-
ռողջութեանը:

Ճիշտ ե, չի կարելի գործերը պատկերաց-

նել այնպես, վոր իբր թե «Շիպկայում ամե-
նայն ինչ հանդիստ ե»:

Շրջադարձը դեռ չի ավարտված, ինչպես
յուրաքանչյուր շրջադարձի ժամանակ, ճորն-
չում են կազմակերպութեան մեխանիզմի դեռ
վոչ այնքան բարդ մասերը: Բայց հիմնակա-
նում նա կատարված ե, վորովհետեւ այժմ սոց-
կառուցման մասնակցելու աշխատանքների հա-
ջողութեաններով են չափվում ամբողջ կազ-
մակերպութեան նվաճումներն ընդհանրապես,
եւ նրա յուրաքանչյուր ողակինն առանձնա-
պես:

Կազմակերպութեանը դեռ եւս ընդհուպ չի
մոտեցել ամբողջ բանվորաշրջադարձի կան
րեխաներին սոցիալիզմի շինարարութեան մեջ
ներգրավելու աշխատանքին: Դպրոցի պոլի-
տեխնիզացիայի համար մղվող պայքարը դեռ
հարկավոր չափով չի ծավալվել, ամբողջ պի-
ոներական աշխատանքի վորակը դեռ բավա-
րար չափով բարձր չե:

«Շիպկայում դեռ եւս հանդիստ չե», կա-
րող ենք ասել մենք:

Բայց այժմ—այսօր շարժման հիվանդու-
թեաններն այն չեն, ինչ եյին յերկու-յերեք
տարի առաջ:

Հիմնական զանազանութեանն այն ե, վոր
այժմյան դժվարութեանները, հակառակ ան-
ցյալի դժվարութեանների, ամման հիվան-
դութեաններ են, եւ վոչ թե անկումի: Յեւ այս-
տեղ ել, շրջապատի այդ մշտական շարժման
պրոցեսն իրեն զգացնել ե տալիս:

Այդ փոփոխութիւնները, տեղաշարժերը, վորոնք տեղի յեն ունենում կազմակերպութեան մեջ, ղեկավարութեան առաջ նոր, պատասխանատու խնդիրներ են դնում:

Պիտներ կազմակերպութիւնը պետք է դաստիարակի նոր մարդուն:

Նա պետք է պատմաստի նրան սոցիալիստական հասարակութեան համար անհրաժեշտ հատկութիւնները (կոլլեկտիվիզմ, աշխատանքային դիսցիպլինա, կողմնորոշվելու կարողութիւն, հեռանկար տեսնելու և հասկանալու կարողութիւն, խտերնացիոնալիզմ, հակակրօնականութիւն): Հատկապես այդ հատկութիւններով կարելի յե դաստիարակել միայն այն ժամանակ, յերբ իրենք՝ յերեխաներն անմիջապէս մասնակցութիւն կունենան սոցիալիզմի գործին, իրենք մասնակից կլինեն այն մեծ կռուցմանը, վորը յեռում է յերկրում: Այդ խնդիրների տեսանկյունով ել փոփոխվում են և ղեկավարութեան խնդիրները:

Ի՞նչ անելու և ի՞նչ չափով անելու հարցն արդեն հանդիսանում է միակ հարցը պիտներների սոցիալարարութեան մասնակցելու գործում:

Հերթական հարցը—պայքար անցկացվելիք աշխատանքի վորակի համար: Հիմնականը—կարողանալ պատասխանել այն հարցին, թե ի՞նչպէս կարելի յե ավելի լավ անել, ի՞նչպէս կարելի յե կազմակերպել աշխատանքը:

Պիտներ բյուրոն պետք է կարողանայ պատասխանել այն հարցերին, թե ի՞նչպէս ավելի լավ է կազմակերպել յերեխաների մասնակցութիւնը սոցիալարարութեան այս կամ այն բնագավառում, ի՞նչպէս բարձրացնել անցկացվելիք աշխատանքի վորակը: Նա պետք է կարողանա յարբեր—տարբեր պատասխանել «Ի՞նչպէս աշխատել» հարցին (ջոկատի աշխատանքը մետաղագործական արդյունաբերութեան մեջ, տեքստիլ արդյունաբերութիւնում, ջոկատի աշխատանքն անասնաբուծական, հացահատիկային և կամ բամբակագործական շրջաններում):

Պիտներների շրջանային բյուրոն—կազմակերպութեան ստորին աշխատանքի մասնաշաղկան և կոնկրետ ղեկավարութեան գործում «կենտրոնական դեմքը»—բառացիորեն չի կարողանա աշխատել, յեթե չյուրացնի այս խնդիրները:

Խոսելով պիտներկազմակերպութիւնը ղեկավարելու և նրա բարելավման անհրաժեշտութեան մասին, մենք չենք կարող չխոսել այն մասին, թե ի՞նչպէս պետք է ղեկավարել յերեխաների ստեղծագործութեան և նախաձեռնութեան մեր ունեցած ռեզերվները, ի՞նչպէս մօբիլիզացիայի յենթարկել պիտներ կազմակերպութեան այդ, իր տեսակի, «ներքին ռեսուրսները»՝ կատարելու համար Պ. Կ. Կ. բյուրոյի առաջ դրված խնդիրները—ջոկատների ընդհանուր ղեկավարութիւնը, և առա-

ըին հերթին մեթոդիկ ղեկավարութեանը, բա-
րելավելու գործում:

ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎ

Յերեսանների ինքնագործունեությունը և
պատանեկական ակտիվի հարցը նոր հարց է:

Ցավն այն է, վոր կոլմարների հիմնական
մասսան և հասկապես Պ. Կ. Կ. բյուրոն վատ
են յուրացրել այն, վոր յերեսանների ինքնա-
գործունեությունը—հիմնական ողակ է կո-
մունիստական դաստիարակութեան գործում,
վոր նա՝ այն սկզբունքն է, վորի հիման վրա
կառուցվում է մեր կազմակերպությունը և վոր
առանց նրա՝ յերեսանների սոցիալոգիական մաս-
նակցություն հարցի դրույթը—վոչ մի բանի
պետք չեկող դատարկություն է:

Այստեղից արվում է այն յեղրակացու-
թյունը, վոր պետք է աշխատել պատանեկա-
կան ակտիվի հետ, վորովհետև, վերջին հաշ-
վով, ակտիվն է վճռում յերեսանների ինքնա-
գործունեությունը դարգացման հարցերը:

Ընդունված է խոսել պատանեկական ակ-
տիվի հետ աշխատելու անհրաժեշտություն
մասին.—վորոչ տեղերում փորձեր են արվում
ակտիվի հետ աշխատելու բաղաններում. կան
հիանալի փորձեր (ճիշտ է, հազվադեպ) շրջա-
նային բյուրոներին կից յերեսանների շտաբներ,
թեթև հեծելազորի խմբակներ—կազմակերպե-
լու—առանձին հարվածային առաջադրանքներ

կատարելու համար: Բայց ամբողջ Միութեան
մեջ չկա այնպիսի շրջաբյուրո, ուր աշխատան-
քը պատանեկական ակտիվի հետ սխառեմի վե-
րածված, ամենորոյա գործ լիներ, ուր ինքը՝
կոմիտեն և բոլոր կոմսոմոլիստները բյուրոյի
աշխատանքը գնահատեյին՝ յեղակետ ունենա-
լով այն՝ թե վո՛րքան է նա ղեկավարում յերե-
սանների ակտիվությունը, թե վո՛րքան նա
պլանաչափ է ծավալում աշխատանքը պատա-
նեկական ակտիվի հետ:

Մինչդեռ հարցն արդեն հասունացել է:
Յերեսանների ամող հետաքրքրությունը, նրանց
ակտիվության ժակարդակի բարձրացումը՝
վորակավորված ղեկավարություն են պահան-
ջում: Շարժման ներկա ետապում չի կարելի
յերեսանների ակտիվությունը ղեկավարել տա-
րեկան մի քանի անգամ հրավիրվող խորհրդ-
դակցություններով:

Այժմ պատանեկական ակտիվի հետ հար-
կավոր է սխառեմատիկ կերպով անցկացվող աշ-
խատանք:

Այժմ հարկավոր է, վոր շրջաբյուրոները
մշտական, ծրագրված կերպով ոգնեն պատա-
նեկական ակտիվին, կարողանան նրանց վրա
ներգործող վատ ազդեցությունների ելություն-
նը հասկանալ և սոփոքեցնել նրանց՝ պայքարե-
լու այդ ազդեցությունների դեմ:

Վերջին ժամանակներս, յերբ հարվածային
խնդիրը հանդիսանում է պիոներների մասնակ-
ցությունը սոցիալոգիական, պիոներական աշ-

խատալորների շարքերում այն տեսակետը կա-
թե՛ կազմակերպութեան բալոր մյուս խնդիրնե-
րը խաղաղ կերպով մահացան «առանց այդ մա-
սին տեղեկացնելու ծանոթներին ու բարեկամ-
ներին»։ Մեռածների թվին նրանք վերագրում
են նմանապես աշխատանքը օլիոներակտիվի
հետ։ Իրականում՝ այդ «հանգուցյալները» բո-
լորովին կենդանի չեն։ Վորովհետեւ մեր հիշա-
տակած խնդիրների թերզանահատութեան մեջ
թաղնված են մեր աշխատանքն արգելակող այն
պիտի փաստեր, ինչպիսիք են վազք թվերի հե-
տեվից և ստեղծածի նպատակը տեսնելու ան-
կարողութիւնը։

Յեւ տյտեղ առաջատար և հանդիսանում
մեկ հարց՝ դարձե՞լ և արդէ՞ր ակտիվը «կազ-
մակերպութեան տերը»։

Ձեռքտանքում, վորպես կանոն, ակտիվ չեն
աճեցնում։ Ավելին. ակտիվը, վոր յուրաքան-
չյուր տվյալ մոմենտում կոնկրետ աշխատան-
քով զբաղված չե և սլատասխանատու չե վորոշ
գործերի համար, աստիճանաբար վերածվում
ե պասսիվի, վորը և՛ «գործից չի խուսափում»,
և՛ բան ել չի անում»։

Այժմ դործը միայն նրանում չե, վոր պա-
տանի ակտիվիստների հետ, նրանց համար
կենդանի ու գրավիչ աշխատանք տանենք ա-
ռանձնացրած ձևով։

Այդ ել և անհրաժեշտ, բայց արդեն անբա-
վարար ե։ Հարկավոր ե պայքարել ակտիվի
հետ տարած աշխատանքի բովանդակութեան

ու վորակի համար։ Ձեռքտանքի աշխատանքի բո-
լոր խնդիրները պետք ե միաձուլել մեկ գլխա-
վորագույն խնդրի հետ. — ոգնել պիոներներին
դառնալու իրենց կազմակերպութեան իսկական
տերերը, վորպետղի նրանք ավելի լավ ու ար-
դյունավետ կերպով ոգնեն բանվոր դասակար-
գին սոցիալիզմ կառուցելու գործում։

Ձեռքտանքում ակտիվի դաստիարակման աշ-
խատանքների ստորաբաժանումն ու կարգավո-
րումը և շրջյուրոնների անմիջական ղեկավա-
րութիւնը՝ ամենից ավելի հնարավոր են դարձ-
նում կոմսոմոլիստների ոգտագործումը՝ դե-
կամարելու համար աշխատանքի առանձին ո-
ղակները։

Յեւ կոմսոմոլիստական միջուկն ել, դառ-
նալով ակտիվի բաղադրիչ մասը, դադարում ե
ինչ վոր ոտար բան յինելուց ակտիվում։ Կոմ-
սոմոլիստները կհանդիսանան ընդհանուր ջո-
կատային ակտիվի անհրաժեշտ ու գլխավորող
բաղադրիչ մասը։ Ձեռնարկել պատանեկական
ակտիվի նախապատրաստման գործին, ակտի-
վը դարձնել կազմակերպութեան տերը — սա
հարկածային որակարգից չհանվող խնդիր ե։

ԻՆՉԻՅ ՅԵՎ ԻՆՉՊԵՍ Ե ՍԿՍԵԼ

Շրջանային բյուրոները, պատանեկական
ակտիվի հետ աշխատանք տանելու բնագոյա-
ռում, հաղվաղեպ բացառութեամբ, վոչինչ չեն
անում։ Ի՞նչպես մոտենալ աշխատանքի կազ-
մակերպմանը։ Ի՞նչից սկսել։

Անհետացած թիւն կլինէր սկսել պատանեկական ակտիվի հետ աշխատելու առանձին պլաններ կազմել: Այդ աշխատանքը չըջանային բյուրոյի աշխատանքների ընդհանուր պլանի բաղադրիչ մասը պետք է կազմի: Կազմակերպչական միջոցառումները, վորոնք պետք է չըբյուրոն անցկացնի պատանեկական ակտիվի հետ ստարած աշխատանքում, պատանեկական ակտիվի ուսուցումը, ակտիվի հետ աշխատանքների ծախսումն ակումբներում և չըջանային մեթոդիկ նորոններում, մեծահասակներին այդ աշխատանքներում ներգրաւելը — այդ բոլորը պետք է տեղ գտած լինեն չըբյուրոնների աշխատանքների ընդհանուր պլանում:

Հարկավոր է պատանեկական ակտիվի հետ աշխատելու ուղիները սահմանել: Այդ ուղիները հետեյալներն են՝

1. Բաղայի ակտիվի դեկավարութիւնը:

Սրան վերաբերում են ողակաւարների և ամբողջ խորհրդի աշխատանքները, բրիգադիւնների և կուլտմասկազմակերպիչների աշխատանքները, գլարճարարութիւնը (защитничество) ջոկատի խորհրդի, վորպես ողակների դպրոցի աշխատանքը, ջոկատային և բաղային հարցերը, կուրսերի հարցերը, սեմինարները:

2. Ակտիվի դեկավարութիւնը չըջանում:

Սրան վերաբերում են — չըջանային և վինջային բրիգադների, շտաբների, թեթև հեծելազորի ջոկատների աշխատանքները, պատանեկական կոնֆերենցիաները, խորհրդակ-

ցութիւնները, մրցականները և մասսայական աշխատանքի ուրիշ ձևերը, ակտիվի նախապատրաստման հարցերը, նրա ուսուցումը (դասընթացներ, ճյուղային սեմինարներ):

Ամբողջ աշխատանքը պատանեկական ակտիվի հետ չի կարելի և չպետք է առանձնացնել սոցիալաւցման մասնակցութիւնն այն խնդիրներին, վորոնք լուծվում են կազմակերպութիւն կողմից: Ընդհակառակը, հատկապես այդ բնադախտներում յերկխաներին պետք է ամբաւորնել և աշխատանքի փորձից դասեր քաղել, ավելի աղաջ դնալու համար:

Սխանդամայն պարզ է, վոր այժմ Պ. Կ. Կ. բյուրոյի տաւ աշխատանքի հիմնական հարցերը հանդիսանում են. — քաղաքում՝ ի՞նչպես ավելի լավ կազմակերպել արտադրական ջոկատի աշխատանքն արտադրութիւնն ողնելու և յերկխաների մասնակցութիւնն արտադրողական աշխատանքում կարգավորելու համար, միաժամանակ բարձրացնելով այդ աշխատանքի վորակը գյուղում՝ ի՞նչպես կազմակերպել խորհանտեսական — կոլտնտեսական ջոկատների դաստիարակութիւնն աշխատանքը, միաժամանակ լուծելով ջոկատի՝ կոլտնտեսութիւնն ողնելու աշխատանքի խնդիրը:

Թե՛ գյուղում և թե՛ քաղաքում — դպրոցն ի՞նչպես պոլիտեխնիկական դարձնել, ի՞նչպես նրա աշխատանքի սխտեմը, մեթոդն ու կազմակերպչական ձեւերը համաձայնեցնել պիտներական աշխատանքի բովանդակութիւն հետ:

Անհրաժեշտ է հիշել, վոր բոլոր այդ հարցերը սեղմ ձևակերպում են կաղմակերպության խնդիրների «աջը», վոր հատկապես նրանց շուրջը. նրանց հիման վրա, պետք է ծավալել ամբողջ աշխատանքը պատանեկական ակտիվի հետ, չհեռացնելով նրան շարժման ընդհանուր խնդիրներից:

Ինչի վրա էլ վոր աշխատի չըջանային կաղմակերպությունը—լինի դա իր վրա «վեցի դաշնագրով» վերցրած պարտավորությունները (Մոսկվա, Լենինգրադ, Ուկրայինա, Ուրալ, Իվանո-Վոդնեսենսկ, Հյուս. Կովկաս), կատարումն, Գործադիր Կոմիտեյի առաջադրանքների կյանքի մեջ կիրառումն, կամ բայելեկիյան ցանքսին մասնակցելը և այդ հանդուցային խնդիրներն անխուսափելիորեն կկանգնեն նրա սրտը և պետք է լուծումն ստանան:

Ահա թե ինչու պատանեկական ակտիվի հետ տարվող աշխատանքը պատկերացնել, ինչպես այդ հաճախ լինում է, վորպես դասընթացներ պլանաւարանների կամ ողակավարների հետ տարվող աշխատանքը պատկերացնել նեկական ակտիվի հետ աշխատանքը պետք է հագեցնել այդ հանդուցային խնդիրների կոնկրետ բովանդակությամբ:

ԻՆՉՊԵՍ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼ ԲԱԶԱՅԻ ԱԿՏԻՎԸ

Խորհուրդը հանդիսանում է ջոկատի կոլեկտիվ ղեկավարը: Բայց ասել միայն այդ դա նշանակում է հարցի միայն մի կողմը լու-

սարանել: Խորհուրդը նաև պետք է հանդիսանա վորպես ողակավարների դպրոց: Նրա այդ նըշանակությունը շատ մեծ է ու արժեքավոր և հենց այդ էլ, դժբախտաբար, ամենից ավելի քիչ է իրականանում:

Իրականում խորհուրդը վորոշում ու ջոկում է աշխատանքը և նրա կատարման համար մոտեցում է սահմանում: Աշխատանքի հիմնական կատարողը, նրա բուն վորական կոլեկտիվը ողակն է: Խորհուրդում ողակավարին չբացատրել, թե ի՛նչպես պետք է կատարել այն աշխատանքը, վորը հանձնարարված է նրա ողակին, կամ հենց ինքն ողակն է նախաձեռնել կատարել, ողակավարին ցույց չտալ, թե ի՛նչ միջոցներով ավելի լավ է մոտենալ այդ աշխատանքի կատարմանը—նշանակում է, տապալման յենթարկել առաջադրանքների կատարման գործն ողակի կողմից, նշանակում է, ողակի ամբողջ աշխատանքը կործանել:

Ինչո՞ւմն է այստեղ խոչընդոտը: Նա անպայման նրանումն է կայանում, վոր, ջոկատների խորհուրդները չեն կարողանում իրենց աշխատանքում մեծահասակների ուժերն ոգտագործել, վոր ջոկատների կոլվարները խորհրդի նշանակությունն անբավարար են յուրացրել, վոր ողակավարները նույնպես չեն կարողացել ընդհուպ մոտենալ այդ խնդիրներին:

Ջոկատների կոլվարների հրահանգչական ուժինարներ հրավիրեցեք, վորոնք հատկապես

նախընտրեալ լինեն խորհրդին՝ վորպէս ողակա-
վարներ զպրոցի: Սեմինարներում վոչ մի աշ-
գարացիներ՝ ալ և վորոշ թեմաների շուրջը
գործնական պարապմունքներ կազմակերպեցեք
կողմարների հետ:

Հաշվի առեք, վոր ալ չհարցերում խոշոր
դեր կխաղան մասնագետների և ծնողական
հասարակացութեան ներգրաւումը: Այդ սե-
մինարներում ցույց տվեք, թե կարելի ի՞նչ
պէս ավելի լավ նրանց կներգրաւի: Այդ սեմի-
նարներում մանրամասն կերպով վերլուծեցեք,
թե ի՞նչ և նշանակում խորհուրդը— վորպէս
ողակալարների դպրոց— հասկացողութեանը,
և դրանից ի՞նչ ոգուտ կա յուրաքանչյուր ողա-
կին ու ամբողջ ջոկատին:

Յերբ ալ, ըստ ելութեան նախնական աշ-
խատանքը կատարված է, կազմակերպեցեք
խորհուրդի նախագահների սեմինարներ,
նորից խորհուրդը, վորպէս ողակալարների
դպրոց հարցի շուրջը: Սեմինարներն սկսեցեք
հենց իրենց, յերեսաների, իրենց խորհուրդի
մասին արած գրույցներից: Թող իրենք նշեն,
թե խորհուրդներին ալ ինչ խնդիրների կատար-
ման համար ի՞նչ և պահատում, թե ի՞նչպէս ա-
վելի լավ է մտնենալ դրա լուծմանը:

Սեմինարի աշխատանքներում առանձին
կանգ առեք խորհրդի հրահանգչական աշխա-
տանքի դրվածքի և նրա ավելի լավ կազմա-
կերպման վրա: Գործնական պարապմունքներ
անցկացրեք (հրահանգչական խորհուրդ):

Վերցրեք, որինակի համար, ջոկատի պաշ-
քարն իր աշխատանքներում պոլիտեխնիզմ
կիրառելու համար: Թող իրենք, սեմինարի
մասնակիցները, ցեխերում անմիջական աշխա-
տանք տանեն հայտարերելու աշխ, թե ինչպիսի
կարելի չէ յերեսաների աշխատանքը ցեխում
կիրառել կամ թե ինչպէս կարգի բերել իրենց
աշխատանքը գործարանի արհեստանոցներում:
Թող իրենք հայտարերեն աշխատելու տեղերը,
աշխատանքի տեսակները և հաշվի առնեն վար-
պետների հրահանգելու հնարավորութեանը:
Արդեն գրանից հետո իրենք կարող կլինեն բա-
ժանվել բրիգադների և կազմակերպել աշխա-
տանքը ցեխերում: Ջոկատների կողմարների և
խորհրդի նախագահների ալ պոլիտեխնիզմա-
կան նախապատրաստութեանը կստեղծի խոր-
հուրդն ողակալարների դպրոցը դարձնելու
անհրաժեշտ նախադրյալները:

Այն յերեսաները, վորոնք սովորում են
նախադասների սեմինարում, վոչ մի դեպքում
չպետք է անտես առնվեն շրջապատների տեսո-
ղութեան դաշտից: Նրանք պետք է կազմեն
աշխ միջուկը, վորն իր ստացած դիտելիքներն
ողտադործում և վոչ միայն իր խորհրդի աշ-
խատանքների վերակառուցման համար, ալ և
կոչնի մյուս ջոկատների վերակառուցմանը:

Շրջապատի կազմակերպչական բրիգադը
պետք է կազմված լինի յերեսաներից: Նա իր
խնդիրը պետք է արձակագրել ջոկատներին՝
աշխատանքի կազմակերպման և նրա գրութեան

1-279894

ստուգման հարցերում: Յեղ առաջին հարցը, վորով բրիգադը պետք է գրադվի, անկասկած պետք է լինի այն հարցը, թե ի՞նչպես խորհուրդը ողակավարների գարոց դարձնել: Իր պարագմունքներում կոմիսիա բրիգադը, չըջրյուրոյի կողմից ուղարկվելով տարբեր ջոկատներ, իր աշխատանքի փորձով կոչնի այդ ջոկատներին, բրիգադի յուրաքանչյուր անգամ իր ջոկատում կատարած աշխատանքի արդյունքով ձեռք բերած նվաճումների փոխանակությունը կկատարի այդ ջոկատներում, պատմելով, ցուցադրումներով քայլ առ քայլ, այս կամ այն ջոկատում կիրականացնի խորհրդի, վորպես ողակավարների գարոցի, համար մղվող պայքարը, հարկավոր է զգուշանալ հնարավոր «կոմիսարացումից» (закомиссарования):

Զե՞—վոր պատահում են այնպիսի դեպքեր, յերբ չըջրյուրոյից ուղարկված պիտներ ակտիվիտեն սկսում է անխնա քննադատել ջոկատի աշխատանքը: Այդ բանը չի կարելի թույլ տալ: Շըջրյուրոն պետք է ակտիվիտեններին հասկացնի, վոր մեզ հարկավոր է այնպիսի քննադատություն, վորն ընդդէի մեր պակասությունները միմիայն նրանց ուղղելու համար, կոնկրետ կերպով սմանդակելով նրանց վերացմանը:

Մի նկատողություն ես:

Չպետք է կարծել, վոր ինքը չըջրյուրոն պետք է անսլայման գրադվի ողակավարների և խորհուրդների նախագահների նախապատրաս-

տությամբ: Իսկի ել յե: Փնջային միավորումը, վորի ջոկատներն ըստ արտադրության ալիւի մոտ են մեկը մյուսին, վորը կապակցված է մի շարք միանման աշխատանքների կատարումով, ամենից ավելի լավ կարող է այդ դործը կատարել:

Փնջային միավորումը փրկում է սեմինարին այն ծանրաբեռնվածությունից, վորը կըստացվեր, յեթե վերջինս չըջանային լինել: Շըջանային բյուրոյի պարտականությունն է փնջային սեմինարներին սպասարկել մեթոդիկ դեկավարությամբ, այդ դործի համար ներգրավել մանկավարժների և մանկախնայիկումների ուսանողության ուժերը:

Միայն թե պետք է թույլ չտալ, վոր սեմինարը ներփակվի միմիայն իր փնջի չըջանակներում: Փորձի բաղմակողմանի փոխանակությունը միանգամայն անհրաժեշտ է:

Շըջանային բյուրոյի պարտականությունն է նաև բրիգադների, սեմինարների և չըջանում գտնվող բոլոր փնջերի հանդիպումներ կազմակերպել, վորի նպատակը պետք է լինի նշել թե՛րությունները և ցույց տալ հետագա աշխատանքների ուղիները:

ՈՂԱԿԱՎԱՐՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Ջոկատային ակտիվի հիմնական մասը կազմում են ողակավարները:

Հաճախ (յեթե վոչ միշտ) ողակի յերեխաները հենց իրենց ողակի աշխատանքը չափում են ողակավարի վորակով:

Լալ ողակային—լալ ողակ—լալ աշխատանք
Յուրաքանչյուր ողակ կարիք ունի լալ
դեկավարի:

Միայն թե, վո՞րտեղից ճարել այդպիսին:
Ի՞նչպես յուրաքանչյուր շարքային ողակավա-
րին լավ դարձնել: Այդ հարցերը ասանջում են
ջոկատներին, ասանց շրջանային բյուրոյի ղե-
կավարութեան, նրանք այդ հարցերը լուծել չեն
կարող:

Շրջաններում սահմանեցեք ողակավարներին
մշտապես գործող փնջային կամ բաղային պա-
րագմունքներ:

Հաշվի տուեք, վոր այդ պարագմունքները
պետք է ատիճանական բարդացման տարրեր
պարունակեն իրենց մեջ: Նրանք պետք է յերե-
խաներին ամիսի հասարակից ու ամիսի մոտի-
կից ասանեն գեպի ամիսի բարդն ու հեռավորը:
Հաշվի տուեք և այն, վոր, չնայած առաջա-
դրված լուրջ խնդրին, աշխատանքի անցկացու-
մբն այնպիսի կենդանի ձևերով տարվի, վոր
ողակավարները հետաքրքրութեամբ հաճախեն
այդ պարագմունքներին:

Այդ գործի կործանումն անխուսափելի կը-
լինի, յեթե շրջրյուրոններն ինքնավստահ լինեն
և հույս ունենան միայն իրենց սեփական ուժե-
րի և իրենց աշխատակիցների ուժերի վրա: Յեւ
ընդհակառակն, այդ պարագմունքները մեծ
ուգուտ կտան, յեթե նրանց ղեկավարութեան
համար ներգրավված լինեն բանփոքերը, ու-

սուցիչները, կոմսոմոլի աղախիլը և ահումբի
մեծահասակ աշխատակիցները:

Չպետք է կարծել, վոր այդ պարագմունք-
ները կզուգադիպեն խորհրդի պարագմունքնե-
րին: Չե՞—վոր խորհուրդը պետք է ողակավար-
ներին գործնականորեն հրահանգի, նրանց նա-
խապատրաստի ողակում այս կամ այն կոնկրետ
աշխատանքը տանելու համար: Իսկ ո՞վ պետք է
պատասխանի հետևյալ հարցերին, թե ի՞նչպես
կարելի չէ աշխատանքում ողակը լավ կազմա-
կերպել, ինչո՞ւմն է կարգապահութեան հարցի
էությունը, ողակն ինչպե՞ս բանփոքական կո-
չկախի դարձնել, ինչպե՞ս անցկացնել դրույց-
ները, ի՞նչպես կարելի չէ ամբողջ ողակը ներ-
գրավել յուրաքանչյուր անցկացվող գործում:
Խորհուրդը—հաղիվ թե:

Խորհուրդը, ամենաշատը տասն ուրը մի
անգամ հավաքվելով, լուծելով ջոկատային
կյանքի ղեկավարման վերաբերող շատ հար-
ցեր, զուգարած դրան և ողակավարներին հրա-
հանգելը, նա պարզապես չի կարող զրադվել
այն ընդհանուր, բայց շատ ելակյան հարցերով:

Իսկ յեթե զրադվի ել, ուժերի պակասու-
թեան պատճառով, հաղիվ թե կարողանա տալ
այն, ինչ հարկավոր է:

Ամիսը յերկու (մոտավորապես) անգամ
հավաքվելով, այդ պարագմունքները պետք է
ողակավարներին պատասխան տան ողակի աշ-
խատանքների ընդհանուր հարցերին, վորոնք
նրանց անպայման հետաքրքրում են և վորոնք

չեն կարող չհետաքրքրել: Վտանգ և ներկայաց-
նում ալեկորդ թեորիարանությունը, վորը մի-
անգամայն հնարավոր և պարագմունքների առ-
ջնորհք դեկավարման դեպքում: Այդ բանը
թույլ տալ—նշանակում և կործանել պետքա-
կան լավ գործը:

«Ի՞նչպես պետք է»—ի մասին մի անգամ յեր-
կար ու ճանճրալի գրույց լսելուց հետո, յերե-
խաները հաղիվ թե հաջորդ անգամ պարապ-
մունքի գան:

Հարկավոր և լավ կադմակերպել այդ զը-
րույցները, հազեցնել այդ կոնկրետ, փաստա-
ցի բովանդակությամբ, հարկավոր և այտուդ,
պարագմունքների ժամին, առանձին աշխա-
տանքների որինակների վրա՝ ցույց տալ՝ թե
ինչպես պետք է անել այս կամ այն գործը:

ԱՇԽԱՏԱՆԻՔ ԲՐԻԳԱԴԻՐՆԵՐԻ ՀԵՏ

Բրիգադիւրները կադմակերպվում են աշխա-
տանքի այս կամ այն բնագավառում՝ հարվա-
ծային աշխատանք տանելու համար:

Որինակի համար, ջոկատն աշխատում և
արտադրության մեջ: Անմիջապես ցեխերում՝
յերեխաներն աշխատում են բրիգադներով: Կո-
մանտության մեջ—ուսումնա—արտադրական
բրիգադներ, ջոկատներում—սիրողների բրի-
գադներ և վերջապես ողակներում—այս կամ
այն աշխատանքն անցկացնող բրիգադներ:

Ակտիվի՞ստ են արգյոք բրիգադիւրները:—
Անկասկած, այո՛: Անհրաժեշտ և մի կերպ կազ-

մակերպել բրիգադիւրների նախապատրաստու-
թյունը, և վորովհետեւ բրիգադներ կարող են
առաջ գալ ըստ հարկավորության և տարբեր
տեսակի աշխատանքների համար, ապա բրի-
գադիւրների համար պետք է կադմակերպվեն
հատուկ ճյուղային ուսուցումներ:

Այս ուսուցումը պետք է իրենից ներկա-
յացնի միատեսակ աշխատանք կատարող բրի-
գադների ժամանակ առ ժամանակ հրավիրվող
հավաքույթ, ուր գրվեն ամենից ավելի հե-
տաքրքիր հաշվետվությունները և հայտարե-
վեն նրանց թերություններն ու նվաճումները:
Այդ խորհրդակցություններին պետք է հրա-
վիրվեն նաև մասնագետներ, նայած թե ինչ
հարցերի վրա յեն աշխատել բրիգադները:

Որինակի համար, քննվում է բրիգադի ցե-
խում տարած աշխատանքի հարցը: Քննության
հրավիրվում են ցեխի վարպետները, բանվոր-
ները, ողակի այն ներկայացուցիչները, վորոնք
դեռ ցեխում չեն յեղել, նույնպես և նշանք, վո-
րոնք աշխատել են տարբեր ցեխերում:

Հայտարարվում է, թե ինչպես են աշխա-
տել բրիգադները, նրանց կադմակերպվածու-
թյան աստիճանը, բրիգադիւրների աշխատանքի
վերակը և կատարած աշխատանքի արտադրա-
կան արժեքը: Հանրագումարի բերված փորձը
հիմնալի նյութ է նման բրիգադների աշխա-
տանքի համար ամբողջ շրջանում և հատկա-
պես՝ բրիգադիւրների աշխատանքը բարելավե-
լու համար:

ԿՈՒՆՏ-ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱ-
ԿԵՐՊԻԶՆԵՐԸ

Վերջապես կուլտ-մասսայական աշխա-
տանքի կազմակերպիչները ջոկատներում (զը-
վարճարարները, պատմողները) :

Շատ ջոկատներում (վոչ առանց կոլվար-
ների ու շրջանային բյուրոների մասնակցու-
թյան) գոյություն ունի այն վնասակար տե-
սակետը, թե կուլտ-մասսայական աշխատան-
քը ելական չի :

Ձի կարելի մոռանալ, վոր աշխատանքի
աճող բովանդակության և աշխատանքի կազ-
մակերպման հետ մնացող մեթոդների ու ձևե-
րի միջև «մկրատը» յեթե 90 աստիճանով չի
բացվել, ապա, համենայն դեպս, շատ հեռու
յե գոցված լինելուց, և վոր կուլտ-մասսայա-
կան աշխատանքն այժմ այն ողակն է, վորից
պետք է բռնել, վոր մորիլիդացիայի յենթարկ-
վեն գոյություն ունեցող աշխատանքի բոլոր
ձևերն ու մեթոդները, վորպեսզի ներդրավել
ջոկատային գործի ամբողջ շղթան, սպասար-
կելու անտեսա-քաղաքական խնդիրներին :

Մեծ ուշադրության արժանի յե ՊԿՇ կեն-
տրոնական տան անցկացրած կուլտ-մասսայա-
կան հրահանգի մասսայական փորձը, վորով
յերեխաները լիցք են (зарядка) ստացել
աշխատանքի ու հանգստի կուլեկտիվ ձևերի և
քաղաքական կամպանիաների հետ կապված

հաջողական հետաքրքիր աշխատանքի մատուց-
ման կազմակերպման բնագավառում :

Շրջանային բյուրոյի կողմից այդպիսի
հրահանգավորման (инструкция) անցկա-
ցումն անհրաժեշտ է ջոկատային ակտիվի հա-
մար :

Այդ ինստրուկտաժները կուլտ-մասսայա-
կան աշխատանքի առանձին տեսակների (պատ-
մողներ, յերգողներ, զվարճարարներ, կենդանի
լրագրայիններ, պարողներ) կազմակերպիչնե-
րին պետք է լիցք հաղորդեն, նրանց պետք է,
իրենց ջոկատում, ողակում աշխատելու հա-
մար աշխատանքի գրավել, հետաքրքիր և բո-
վանդակալից նոր ձևեր տալ. նրանք պետք է
հենց իրենց՝ կազմակերպիչներին սովորեցնեն
մասսավիկ դառնալ, — վոչ միայն յերգեր ու
խաղեր կազմակերպող, այլ նաև հետաքրքիր
գրույց անող և աշխատանքը գրավիչ կազմա-
կերպող :

ԱԿՏԻՎԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Հիշեցեք համամիութենական պիոներական
հավաքին նախառաջող կոնֆերենցիաները. —
Պոլիտեխնիցիզմի կոնֆերենցիաները, ջոկատ-
ների և դպրոցների հացամթերմանը նվիրված
կոնֆերենցիաները և մի շարք ուրիշ պիոներա-
կան դորձնական մասսայական հավաքույթնե-
րը : Նրանց փորձը շատ ուսանելի յե :

Նրանք ցույց տվին, թե ակտիվության և

ստեղծագործութեան ինչ մեծ պաշար կա մեր
պատանեկութեան մեջ, թե ի՞նչքան արագ կեր-
պով նրանք կարող են ընդգրկել ղլխավորը,
կարող են հարցին մոտենալ «ըստ ելութեան»:

Ձի կարելի կարծել, վոր պիտներական կոն-
ֆերենցիաները, խորհրդակցութեանները,
մրցականները, փնջային հավաքութեանները—
այդ բոլորը միայն մասնայական աշխատանքի
միջոցներ են պատանեկական ակտիվի հետ:

Յե՛վ կոնֆերենցիաները, ե՛ խորհրդակցու-
թյունները, ե՛ մրցականները,—այդ բոլորը
հիմնադրի միջոցներ են փորձի փոխանակման,
ընկերական քննադատութեան, աշխատանքում
փոխադարձ ոգնութեան, վորոնք լայն հնարա-
վորութեան են տալիս հարվածայնութեան և
ոոյմրցման զարգացման կազմակերպութեան
մեջ:

Յերեսանների հետ մասնայական աշխատան-
քի այդ բոլոր ձևերը չրջբյուրոյի աշխատան-
քում մշտական տեղ պետք է գտնեն:

Նրանց անցկացումը պետք է վորոչ պլանա-
վորման յենթարկվի, թույլ չտալով այն յերե-
րուն պատահականութեանը, վորը (ճիշտ
պետք է ասել) այժմ գոյութեան ունի վորոչ
չրջաններում:

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՆԵՐԸ

Ի՞նչ պետք է իրենից ներկայացնի պիոնե-
րական կոնֆերենցիան:

Կազմակերպութեան առաջ ծառացած հար-
ցերի հետ կապված, չրջբյուրոն, պետք է պար-
բերաբար փնջային կոնֆերենցիաներ հրավի-
րի, վորոնց պետք է մասնակցեն ջոկատներից,
գպրոցներից, բրիգադներից, սղակներից և
մանկատներից ընտրված պատվիրակները:

Կոնֆերենցիաները պետք է լուծեն ջոկա-
տային աշխատանքի գործնական ամենաանհե-
տաձգելի հարցեր:

Որինակի համար, մոտենում է ցանքսը:
Կոնֆերենցիա պետք է հրավիրել այն հարցի
մասին, թե փնջի (չրջանի) ջոկատներն ի՞նչպե-
տք է մասնակցեն բույլչեիկյան ցանքսին:

Կոնֆերենցիան յեւակետ ունենալով կու-
սակցութեան և կառավարութեան առաջադրած
խնդիրները, հաշվի առնելով անցյալ զարնան և
աշնան փորձը, նշում է իր փնջի էսլեկտիվ մի-
ջոցառումները, վորոչումներ է ընդունում,
վորտեղ պարպորոչ ցույց են տրվում, թե բայլ-
չեիկյան ցանքսին մասնակցելու գործում
փուլն ի՞նչ և ի՞նչպես պետք է անի:

Սյդ վորոչումները գրվում են ջոկատների
և սղակների աշխատանքի հիմքում:

Կամ թե, որինակի համար, չրջանում հա-
սունացել է պիոներական ջոկատների և գպրո-
ցական աշակերտական ինքնավարութեանների
փոխհարաբերութեան հարցը: Հրավիրվում է
ջոկատների խորհուրդների, աշկումների, սղակ-
ների և հանձնաժողովների ներկայացուցիչնե-
րի կոնֆերենցիա:

Դրովում ե վորեւե զարոցի ե ջոկատի զեկու-
ցումը, իսկ գրանից հետո յերեխաները ծախ-
ում են վիճարանությունները:

Յերեխաների ասածներից, ուրիշ ինքնա-
վարությունների ե ջոկատների աշխատանքի
փորձի փոխանակումից կոնֆերենցիան կարող
կլինի պանել աշխատանքի հիմնական թերու-
թյունները ե ցույց տալ, թե վո՛ր կողմը պետք
ե ուղղել պիտոներների ուժերը, բարելավելու
համար գարոցական ինքնավարության աշխա-
տանքները:

Կոնֆերենցիաները կարող են հրավիրվել
նմանապես վորեւե աշխատանք անցկացնելուց
հետո, այն նպատակով, վորպեսզի հանրագու-
մար կատարվի ե թույլ տված սխալները վո-
րոշվեն:

Անհրաժեշտ ե հիշել, վոր կոնֆերենցիանե-
րի իրական արժեքն այնքան ավելի բարձր կը-
լինի, վորքան յերեխաներն ավելի ակտիվ լինեն
ե վորքան մեծահասակներն ավելի լավ ներ-
գրավվեն կոնֆերենցիաների աշխատանքում:

Մեծահասակներին պատանեկական կոնֆե-
րենցիաներին ներգրավելու գործին չըջրյուրո-
ները ղեռ մինչև հիմա բավարար ուշադրու-
թյուն չեն դարձրել: Մինչդեռ փորձը ցույց ե
տվել, թե բանվորներն ու պիտոներների ծնող-
ներն ի՞նչպիսի մեծ ուշադրություն են դարձ-
նում այն հարցերին, վորոնք յերեխաների կող-
մից լուծվում են: Փորձը ցույց ե տվել, թե
կոնֆերենցիան ինչպիսի մեծ ոգուտ ե ստանում

միմիայն հարցերը մեծահասակների հետ միա-
սին քննելուց, ել չենք խոսում մեծահասակնե-
րին կոնֆերենցիայի վորոշումների կատարման
ներգրավելու ոգուտների մասին:

Խնդիրը նրանումն ե կայանում, վորպեսզի
կարողանանք յերեխաների ակտիվությունը ե
ուսեղծագործական նախաձեռնությունը միաց-
նել մեծահասակների փորձին, գիտության ե
պատրաստականությանը: Անհրաժեշտ ե մե-
ծահասակներին ներգրավել սխտեմատիկ կեր-
պով մասնակցելու յերեխաների կոնֆերենցիա-
ներին:

Մենք պատմեցինք կոնֆերենցիան անկա-
նելու մասին, սակայն ինքն իրեն հասկանալի
յե, վոր նրա հաջողությունը պայմանավորված
ե նրանով, թե ի՞նչ չափով ե կոնֆերենցիան
նա խաղատրաստոված:

Հաղվազյուտ չեն դեպքեր, յերբ կոնֆե-
րենցիան անց ե կացվում առանց այդ առթիվ
լայն նախապատրաստության, առանց պատվի-
րակներ ընտրելու ե կոնֆերենցիայի պատվի-
րակների հաշվետվություններն ել ջոկատնե-
րում չեն լավում: Այս բոլորը նվազեցնում են
կոնֆերենցիաների արժեքը:

Կոնֆերենցիայի առթիվ անհրաժեշտ ե մեծ
նախապատրաստություն ջոկատներում ե ո-
ղակներում:

Ջոկատը, ողակը նախորդ ունենալով կոն-
ֆերենցիայի որակարգը, քննում են նրա ընդու-
նելությունը ե հանձնարարում են իրենց պատ-

վերակին՝ կոնֆերենցիայում լուսարանելու
իրենց աշխատանքի հարցերը: Պատվիրակն ան-
պայմանորեն պետք է ընտրվի և անպայման
պետք է հաշվետվություն տա իր ջոկատին և
ողակին այն մասին, թե կոնֆերենցիան ի՞նչ
է վորոշել և ի՞նչ է նրա վորոշումների հիմնա-
կան խմատը:

Հաճախ կոնֆերենցիաներում ժամեր տեղ
գեկուցումներ են կարգում:

Այդպես անել, իհարկե, հարկավոր չէ, վո-
րովհետեւ, բացի վնասից, հազիվ թե մի վորեւ
բան ստացվի այդ մասխարությունից:

Կոնֆերենցիաները պետք է գումարվեն
աշխատանքի մեկ՝ միանգամայն կոնկրետ հար-
ցի շուրջը:

Այդ հարցը պետք է հետաքրքրական լինի
կոնֆերենցիայի բոլոր մասնակիցների համար,
— նրա մշտեւումը պետք է նախատեսի պատվի-
րակների ամբողջ մասսայի մասնակցությունը
քննարկությանը: Կոնֆերենցիաները պետք է
կենդանի անցկենան: Բեմադրությունները,
կոլեկտիվ սարերը, կանչերը, կոլեկտիվ ար-
տասանությունները միշտ պետք է տեղ գտնեն:

Հարկավոր է խուսափել կոնֆերենցիաները
պաշտոնական և գեղարվեստական մասերի բա-
ժանելուց: Հարցերի գործնական քննարկումը
պետք է միաձուլվի զվարճանալու հետ: Մեկը
պետք է լրացնի մյուսին, սերտ կախման մեջ
գտնվի մեկը մյուսից:

Չոկատային կենդանի լրագրերը, զվարճա-

րարները, նվագողները, պատմողները, յեր-
դողները պետք է կոնֆերենցիաներում ամենա-
աշխույժ ու ամենաջերմ մասնակցություն
ցույց տան վոչ թե միայն վորպես «զվարճա-
ցողներ», այլ և վորպես քննարկության ամե-
նաակտիվ մասնակիցներ:

Շրջրյուրները պետք է յուրացնեն, վոր
կոնֆերենցիաներն ամենուրյն աշխատանքի բա-
ղադրիչ մասն են կազմում:

ՄՐՅԱԿԱՆՁԵՐ

Աշխատանքի այս կամ այն հարցի առթիվ
ջոկատների ու դպրոցների փոխադարձ մրցա-
կանչերը մեծ դեր են խաղում: Նրանք ոգնում
են ջոկատներին ծանոթանալու մեկը մյուսի
աշխատանքին, ամրացնում են փոխադարձ
գաշնը, ոգնում են յուրացնելու այն բոլոր բաղ-
մադան գործերը, վորոնք կատարում են ջո-
կատները: Այսպես կազմակերպվում է հան-
րուաման մրցականչը:

Չոկատները գալիս են կատարած աշխա-
տանքի ռապորտով: Այստեղ կարելի չէ տեսնել
և ջոկատների մասնակցությունն անգրագետնե-
րի վիճակագրության, հետեւել, թե ինչպես ջո-
կատները սլայքարում են նորեկներին դպրոցնե-
րին ամրացնելու համար, ինչպես ոգնում են
հետամնացներին, ինչպես լիկվիդացիայի յեն
յենթարկում անչափահասների անգրագիտու-
թյունը:

Մրցականների անցկացման կենդանի ձևերը (առաջնականները, կենդանի լրագրերը, կոլեկտիվ պատմելը, զեխագրամանների ցուցակադրումը, յեղպախառն բնթերցումները), նրանց շատ հետաքրքրական են դարձնում: Այն, ինչ վոր պատմվում է մրցականների ժամանակ, յերեկաններն արագ կերպով յուրացնում են: Ձուկատների միջև, իրենց աշխատանքի ավելի արագ ու ավելի լավ կատարման պայքարում, սոցիալիստական մրցակցությունն էլ ավելի կրարձրանա, յեթե այդ աշխատանքների հանրագումարը մրցականչով ցուցադրվի ամբողջ շրջանին:

Մրցականչն ավելի արագ առաջ կշարժի ջոկատների աշխատանքը, կստիպի հեռ մնացողներին շարժվելու և կղարթեցնի քնածներին:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սովորաբար խորհրդակցությունները գումարվում են ավելի քիչ և ավելի վատ, քան կոնֆերենցիաները: Մինչդեռ ակտիվիստները դեռ ու դեն են բնկնում, հաճախ անգիտությամբ, թե մի՞նչ աշխատանքը կարգի բերեն այս կամ այն կոնկրետ բնագավառում, վորի վրա նրանք աշխատում են, չիմանալով, ումնից ողնություն սպասել իրենց աշխատանքի համար:

Վերցնենք աշխատանքը պատի կամ կենդանի

նի լրագրի հետ: Յե՛վ մեկը, ե՛վ մյուսը սովորաբար վատ են աշխատում ջոկատներում: Պատի լրագրերը բովանդակության տեսակետից ավելի են (ել չխոսենք ձեվալորման մասին), նրանց հոգվածները վոչ վոքի չեն կոչում, չեն յուսարանում գրավիչ ու հետաքրքրական հարցեր, աշխատանքի քննադատությունն անշնորհք է դրված. — խմբիդները չեն կարողանում իրենց շուրջը համախմբել քիչ ու շատ մըլտական ակտիվ, պատկոհների խմբակները չեն աշխատում:

Կենդանի լրագրերն ողտվում են հին, վաղուց իրենց որն ապրած «կապույտ բաճկոններին» նյութերով, յերեկաններն աշխատող դերասանություն են սովորում (այդ բանի բացասական իմաստով), և մեր կենդանի լրագրերն ընդհանուր վոչինչ չունեն լրագրի հետ (առավել ևս կենդանի լրագրի հետ):

Ահա այն յերեկաններին, վորոնք անվախուհամարձակ կերպով աշխատանքի են կպել պատի և կենդանի լրագրերում, և աշխատանքի ուրիշ կոնկրետ բնագավառներում, ողնության պիտի հասնեն աշխատանքի առանձին ճյուղերի համար հրավիրված խորհրդակցությունները:

Չե՞ վոր, վորպեսզի լավ գրվի պատի թերթի աշխատանքը, միմիայն նրա վրա աշխատող յերեկանների (թեկուզ և մեծ) ենտուգիալոր բովական չէ: Հարկավոր է, թեկուզ և վոչ շատ մեծ, գիտություն, հարկավոր է ողնություն այդ աշխատանքում:

Խորհրդակցություններն ընտրողական ձևով չեն հրավիրվում: Նրանք գումարվում են աշխատանքի առանձին բնագավառներով, քրննում են աշխատանքի առանձին հարցերը և խորհրդակցություններին գալիս են այն յերեկաները, վորոնք ջոկատներում և ողակներում աշխատում են այդ հարցերի վրա:

Վորպեսզի յերեկանները մատնակցեն խորհրդակցության աշխատանքներին, անհրաժեշտ է, վոր կարևորագույն հարցերը կոնկրետ կերպով դրվեն և կարողանան ուղիղ մոտեցում ունենալ յերեկանների կուրեկտիվին, վորպեսզի «լուսկյացներ» չլինեն և բոլորը կարողանան մասնակցել հարցերի քննության, խորհրդակցության աշխատանքներին:

ՓՆԱՍՅԻՆ ՅԵՎ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԲՐԻԳԱԴՆԵՐ

Մենք արդեն խոսել ենք կազմակերպչական բրիգադի մասին, վորը պետք է գոյություն ունենա շրջբյուրոյին կից, վորպեսզի ողնի նրան՝ ջոկատներին հրահանգելու, նրանց աշխատանքը կազմակերպելու և փորձը փոխանակելու գործում: Բայց միայն դա չէ: Շրջբյուրոյին կից կարող են ստեղծվել բրիգադներ՝ շրջանի կամ առանձին փնջի աշխատանքի հարցերի շուրջը: Այդ բրիգադները, նայած նրանց առջև դրված խնդիրներին, ավելի կամ պակաս լրիվ ծանոթանում են ջոկատների աշխատանքների հետ:

Նրանք պետք է, ցանկացած մոմենտին, կարողանան անցկացնել հրահանգում, ստուգել այս կամ այն աշխատանքը:

Վտանգավոր է հանդիսանում այն, վոր, վորպես հետեւյալ շրջբյուրոյների անուշադիր վերաբերմունքի դեպի բրիգադները, վերջիններս իրենց աշխատանքում թեթևսովկություն հանգես բերեն և չկարողանան ուշադիր մոտեցում ունենալ այն ջոկատների կարիքներին, վորոնց բրիգադը հետազոտում է, հրահանգում և այլն:

Հարկավոր չէ մոռանալ, վոր բրիգադները չպետք է վերաքննիչներ լինեն, վորոնք ջոկատ են գալիս, դիտում վերջինիս աշխատանքը և ասում. — «Այս բանը վատ է, այն բանը չի արված» — ընդհակառակը, նրանք պետք է ցույց տան, թե ինչպես աշխատել, վոր լավ լինի:

Ահա թե ինչու բրիգադների աշխատանքում պետք է կիրառվի վերջիններիս, վորոշ ժամկետով, առանձին ջոկատներին կցումը՝ աշխատանքում նրանց ուղենշու համար:

Ինքը շրջբյուրոն միշտ պետք է ղեկավարի բրիգադներին: Բրիգադներին պետք է գըլխավորեն պիոներ-կոմսոմոլիստները, ավագ պիոներները: Նրանց միջոցով պետք է հրահանգել բրիգադներին, ներգրավելով այդ աշխատանքում կոմսոմոլիստներին, բանվորներին, կոլտնտեսականներին: Բրիգադները պետք է իրենց չարքերն ընդունեն պատանեկան ակտիվի լավագույն տարրերին: Նրանք մշտապես պետք է լրացվեն:

Սակայն նրանց անհրաժեշտ է ունենալ մշտապես աշխատող բրիգադներին՝ վորոշ միջուկ:

ԹԵԹԵՎ ՀԵԾԵԼԱԶՈՐԻ ԶՈԿԱՏՆԵՐ

Թեթև հեծելազորի ջոկատները— դա կոմսոմոլի հասարակ լուսանկարը է: Նրանց կաբեորությունն ստուգված է մի շարք շրջանների և բազմաթիվ ջոկատների վորձով:

Մի ժամանակ նույնիսկ վիճում էին, թե ինչպես նրանց անվանել: «Հեծելազոր—ասում էին—չարժի, կոմսոմոլն էլ է այդպես անվանվում»: Չանաղան բաներ էին առաջարկում, հասան նույնիսկ «ցառկոլներին», միայն թե այս անվանումը չսպեց:

Անվան մասին յեղած վեճերով, ակամայից, մոռացության տրվեց բուն աշխատանքի ելության հարցը: Հետևանքները չուշացան յերևան դալու:

Թեթև հեծելազորի շտաբները քնեցին, իսկ ջոկատներում էլ հեծելազորը վորոշ տեղերում իր վրա վերցրեց լրտեսական յուրահատուկ— «Նառ-Պինկերտոնյան» ֆունկցիաներ: Նրանք սկսեցին հետեվել, թե ինչ է անում կոլվարը ջոկատից դուրս, յերեկոյան ինչով են զրադվում ավազ պիոներները, թե ո՞ւր են գնում, ինչ ժամանակ և ո՞ւմ հետ են պիոներուհի—կոմյերիտուհիները:

Յեկցի (կենտր. սեահողի շրջան) յերկաթուղային բազայի պիոներները պատմում է—

յին, թե ինչպես թեթև հեծելազորի բազային խմբակը մինչև գիշերվա ժամը 2-ը ման երգալիս, իմանալու համար, թե ո՞ւմ հետ է ման գալիս պիոներ—կոմսոմոլիսաններից մեկը և վո՞ր ժամին է տուն վերադառնում նա: Իրենք յերեկաները հեծելազորի նման գործունեյությունը քաջալերում էին:

Թեթև հեծելազորի խնդիրների ազավազման այդ (և նման շատ) վատտերը վկայում են սմենից առաջ այն մասին, վոր վոչ շրջյուրոն և վոչ էլ կոլվարներն այդ գործով չեն գրազվում:

Վորո՞նք են պիոներական թեթև հեծելազորի խնդիրները:

Նա պետք է պայքարի այն խոտորումների դեմ, վորոնք նկատվում են մեծերի, հասարակայնության պիոներների հանդեպ ունեցած վերաբերմունքի մեջ. մերկացնի զեկավարության թերությունները, հետևի այն բանին, թե ջոկատներն ինչպես են կատարում կոնֆերենցիաների, խորհրդակցությունների և իրենք իրենց վորոշումները:

Նա պետք է կարողանա տեսնել թերությունները և նշել նրանց ուղղման միջոցները. նրա ձեռքում պետք է գտնվեն հետ մնացողների և գործը չկատարողների վրա ներգործելու բոլոր մեթոդները, մինչև իսկ կենդանի լրագրի աշխատանքի յեթոդները (չաստուշկաներ կազմելը, վատ աշխատողներին «զգելը»), նա պետք է մշտապես կապված լինի տեղական

կոմյերիտական և մեծահասակներին մամուլի հետ (ներգործումն ըջիջի, տեղկոմի վրա) :

Թեթև հեծելազորը պետք է ճկուն լինի, կարողանա արագ կերպով անցնել աշխատանքի տարրերը բնագավառներին. նա պետք է ունի շրջանային բյուրոյին՝ փաստացի կատարման ստուգումը կազմակերպելու համար :

Թեթև հեծելազորի շտաբը պետք է ընտրվի ամբողջ խմբի կողմից. նրա միջոցով շրջբյուրոն առաջադրանք պիտի տա ամբողջ խումբին. նա պետք է կազմակերպի խմբի աշխատանքը, պատասխանատու լինի նրա կազմում գտնվող յերեսխանների կատարածին : Ազատված կոլվարներից, շրջբյուրոյի անդամներից մեկն ու մեկը պետք է պատասխանատու ճանաչվի այդ աշխատանքի ղեկավարութան համար :

ՇՏԱՐՆԵՐ

Հարկավոր չէ տարվել զանազան տեսակի շտաբներ կազմակերպելով, ինչպես այդ անում են վորոշ տեղերում : Այդ տեսակետից արժե հիշել, վոր «լավ է քիչը, բայց լավը» :

Վերջին հաշվով, բանը քանակի մեջ չէ : Կարելի չէ հաշարավոր շտաբներ ծնել, բայց նրանցից ոգուտ չի ստացվի :

Շտաբները պետք է գիտվեն վորպես ինքնապատակ : Նրանք պետք է կազմակերպեն այս կամ այն հարվածային աշխատանքը կատարելու համար :

Որինակի համար, հացամթերումների

շտաբ : Նա կազմակերպվում է մթերումների ժամանակ. ղեկավարում է դպրոցների և ջուկատների աշխատանքը, առաջադրանքներ և տալիս է ստուգում. հետևում է ջուկատների հացամթերման աշխատանքներին : Իր ժամանակին մատնանշում է թերությունները, նրանց հայտարարման համար ուղարկելով թեթև հեծելազորը, կազմակերպչական բրիգադը :

Դա, իհարկե, չի նշանակում, վոր ամբողջ շրջբյուրոն միանգամայն չի զբաղվում մթերումներին յերեսխանների ցույց տված մասնակցության հարցով : շտաբի միջոցով նա այդ մասնակցությունը լավագույն ձևով է կարողանում կազմակերպել :

ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎ ԻՆՍՈՒՑՈՒՄԸ

Ինչպես յուրաքանչյուր ուսուցում, նույնպես և պատանեկական ակտիվի ուսուցումը հույժ կարևոր է : Առաջին իսկ հայացքից այդ դրությունը կարող է տարրինակ թվալ : Կապածամիտները թափահարում են գլուխները : Առարկում են, թե յերեսխանների գլուխն ուռեցնել են ցանկանում : 14-15 տարեկան ակտիվիստների համար ի՞նչ ուսման, ի՞նչ թերիսյի մասին խոսք կարող է լինել,—ասում են նրանք : Իսկ կոլվարը—գործնականի բովից անցած մարդ և հենց իրենք ակտիվիստները, համենայն դեպս, չեն կարող չխոստովանել, թե ի՞նչպես ակտիվին խանգարում է բավարար զիտելիքների բացակայությունը, թե ինչպես

վորոշ դեպքերում ողակի պահանջները գերա-
նում են ողակավարին և նա, արդեն, բնակա-
նաբար, չի կարողանում այլևս նրանց ղեկա-
վարել: Զոհատն անդոր ե այդ ուսուցումը կազ-
մակերպելու: Այդ բանի համար նա չունի վոչ
ղեկավարներ, վոչ միջոցներ և վոչ ել գրակա-
նություն:

Հարկավոր ե ձեռնարկել աշխատանքի ա-
ռանձին ճյուղերի համար դասընթացներ կազ-
մակերպելուն:

Անդրադիտությունը վերացնողներին, մոդե-
լիստներին, զվարճարարներին, պատկոշողներին,
պատմողներին, կապի աշխատողներին և սանի-
տարներին դասընթացներ:

Գասընթացները պետք ե կարճատև վրինեն
(10-15 պարապմունք)՝ դասընթացներին ծրա-
դրերը գլխավորապես պետք ե գործնական
բնույթ կրեն:

Գործնական աշխատանքների միջոցով,
այն հարցերի շուրջը, վորոնց վրա աշխատում
են դասընթացները, պետք ե արվեն համապա-
տասխան ձեռնարկներ, կազմակերպվեն ղեկա-
վարների հետաքրքիր զրույցներ, անցկացվեն
ինքնուրույն մշակումներ:

Հնգորյակում 3-4 ժամ հավաքվելով, այդ
ժամերը պետք ե ամբողջությամբ ոգտադործ-
վեն և աշխատանքի ժամանակ առաջ քաշվեն
հետամնացները:

Դասընթացն ավարտողները պետք ե հաշ-
վի առնվեն չրջբյուրոներում: Նրանք կդառնան

դասընթացներում սովորած գործի կազմակեր-
պիչները:

Սակայն միայն դասընթացներով գործը
ղեւ ես չի վերջանում: Հարկավոր ե կազմա-
կերպել ակտիվի մշտական ուսուցումը: Հար-
կավոր ե վոչ թե հեծեղադորային վոսոյուն,
այլ ամենից առաջ ամենորյա պարտպմունք:

Այստեղ մեր առաջ դրվում են ակտիվի
ինքնապատրաստության խնդիրները (թերթի
միջոցով, հեռակա պատանեկական համալսա-
րան):

Այստեղ, նույնպես, մեր առաջ դրվում են
ակտիվի, ավագ պիտներների ընթերցանու-
թյան ղեկավարության և այդ ընթերցանու-
թյունը հետաքրքիր կերպով կազմակերպելու
խնդիրները:

Հանձնարարված ցուցակները՝ գրքերի
մասին հայտնած կարծիքներով՝ պետք ե
դանվեն ջոկատային գրադարաններում:

Հետաքրքրական ե կազմակերպել կարգա-
ցած գրքերի քննադատությունը:

Որինակի համար, «ՇԿԻԴ»-ի Հանրապետու-
թյունը» («Республика ШКИД»): Յերեխաներն
այդ գիրքը կարդացին (նախորդ, այդ-
բանի համար, նրանից մի քանի որինակ ճար-
վում ե): Ընթերցումից հետո յերեխաները հա-
վաքվում են, վորպիսով արտահայտվեն այդ
գրքի մասին: Հայտարարվում են նրա թերու-
թյուններն ու ոգտակարությունը: Իրենք յերե-
խաները խոսում են այն մասին, թե ի՞նչը ղեկա-

գրքում, և թե ինչպիսի գիրք իրենք կցանկա-
նային կարդալ:

Յերեխաների հայտնած կարծիքների գրան-
ցումը կարող է հետո վատ ոեցենզիա չլինել
այդ գրքի համար:

Ձի կարելի մոռանալ, վոր կարդացած
գրքերի քննությունը, բացի նրանից, վոր հնա-
յապոսություն և տալիս պարզելու յերեխաների
կարծիքն այս կամ այն գրքի մասին, միամա-
մանակ նրանց մեջ զարգացնում է գիրքը քն-
նադատորեն կարդալու, նրա թույլ կողմերն
ընդգծելու և գիրքն ուղիղ գնահատելու ունա-
կությունը:

Հարկավոր է նշել, վոր գրքերի քննարկում
կազմակերպելն անպայմանորեն միայն գեղար-
վեստական գրքերին չի վերաբերում:

Ինչո՞ւ ջոկատը, դպրոցի հետ միասին, չի
կարող քննության առնել այն հասարակագի-
տական գրքերը, վորոնցով յերեխաները սովո-
րում են դպրոցում:

Ձե՞ վոր անհատական գրույցների ժամա-
նակ յերեխաները հայտնում են, վոր պարապ-
մունքի համար գործածվող գրքերը նրանց չեն
բավարարում և հաճախ նրանց նկատողու-
թյունները շատ ճիշտ են լինում:

Իհարկե, այդ բանին պետք է նախորդի
բավականին լուրջ պատրաստականություն,
այդ բանը պետք է հանձնարարել գլխավորա-
պես պիոներ-կոմսոմոլիստներին, բայց պարզ

է, վոր ավագ պիոներները կարող են այդ բանը
ձեռնարկել և վատ չեն կատարի:

Երջանային բյուրոյի խնդիրն է— սկսել
այդ աշխատանքն ինչքան կարելի յե շուտ,
նրան մասնակցելու համար ներդրավելով ու-
սուցիչներին, մանկաեկնիկումների ուսանող-
ներին և կոմսոմոնների աշխատակիցներին:

ՆԵՐԴՐԱՎԵԼ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Երջանային բյուրոները չափազանց ադ-
քատ են աշխատակիցներով: Երջրյուրոյի նա-
խագահը, շրջտան յերկու-յերեք աշխատակից-
ները, յերեք-չորս աղատված կոլվարներ— ա-
հա այն բոլոր «գորավարները», վորոնք միշտ
պատրաստի կան:

Հիմնվելով այդ դրուժյան վրա, պատանե-
կական ախարի վր հետ աշխատանք տանելու
հարցին վորպես պատասխան՝ շրջանայիններն
հաճախ ոտում են.— Ի՞նչ ժամանակն է, մարդ
չունենք: Երջրյուրոներում աշխատանքն ան-
չափ է, ոտիպված ենք աշխատանքներում
խնայողություն կատարել:

Յե՛վ «կատարում են»:

«Այդ գործը կսպասի»: «Արջ չի, անոտո
չի փախչի»:

Ակամայից հիշում ենք, ինչպես ասում է
Բեդիմենսկին.—

«Բայց խնայողությունը յերբեմն լինում է
վատնում»:

Աշխատակիցները բացակայութեան պատճառով աշխատանք չտանել պատանեկական ակտիվի հետ: Սա հարցի լուծումն է:

Իհարկէ վոչ:

Կարենոն այն է, վոր շրջալուրտն, պատանեկան ակտիվի ղեկավարման գործում բթամատի նման մենակ չլինի:

Հարկավոր է կազմակերպել ուսուցչութեան, մանկաեկեղծների և շրջանի այն բոլոր կուլտուրական ուժերի ոժանդակութեանը, վարսնք կարող են ոգուտ առլ այդ գործում:

Իսկ ամենագլխավորը — կարողանալ ոգտագործել այն հնարավորութեանները, վորոնք արդէն կան:

ՊԻՈՆՆԵՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԵՆ ԱԳՏԻՎԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Քաղաքներում մենք ունենք պատանեկական ակումբներ, իսկ գյուղերում — հատ ու կենտ պատանեկական խրճիթ-ընթերցարաններ, շատ գյուղերում ել՝ մեծահասակների խրճիթ-ընթերցարաններում պատանեկական որեր:

Հաճախ իրենցից ի՞նչ են ներկայացնում մեր ակումբները:

Դա հաճախատելի յի դանդաղան խմբակները (յերգեցիկ, թաաերական, ֆիզկուլտուրայի): Ինչ վոր մի տեղ, նկուղում տեղավորված է արհեստանոցը, (առադճագործական, ամ-

բողջ արհեստանոցի համար մեկ ունդայով), ուր դարակներ են պատրաստում և ուղղանկյուն փայտեր:

Ակումբները հաճախ մեռած են լինում: Ընթերցարանը դատարկ, գրադարանը փակ, խմբակներում ել՝ 7-10 մարդ:

Դա՞ յի մեղ հարկավորը:

ԲՆԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԶԱՐԹԵՅՆԵԼ ԱԿՈՒՄԲԵՆԸ

Հարկավոր է թափահարվել: Պատանեկական կոմունիստական շարժման առաջ գրված նոր խնդիրները պահանջում են այնպիսի աշխատանք, յերբ յերեխաների լուրջ և մեծ գործերը, վորպէս ոչնութեան բանվոր դասակարգին, հնգամյա պլանը կատարելու գործում, համատեղվեն յերեխաների գվարճութեան, ուրախութեան և աշխատանքի անցկացման գրավիչ ձևերի հետ. յերբ խաղերը, յերգը, խմբակները — այս բոլորը գրված լինեն սպասարկելու սոցիալիստական շինարարութեանը:

Ակումբները, խրճիթ-ընթերցարանները պէտք է գտնան հենց այն տեղերը, ուր յերեխաները կարողանան հանգստանալ և գրադվել ոգտակար և հետաքրքիր աշխատանքով:

Անհրաժեշտ է, վոր ակումբներն ամենայն արագութեամբ շրջադարձ կատարեն յերեսով դեպի պատանեկական ակտիվը:

Մեր ակումբների գործունեութեան հետ

սամենամակերեութային ծանրությունն ան-
գամ մեզ համոզում ե, վոր ակումբներն ակ-
տիվին ներգրավելու համար վոչ մի աշխա-
տանք չեն տանում: Ակումբ հաճախող յերե-
խաները մշտապես փոփոխվում են, հաճախ
գալիս են փոքրիկները, միայն խաղալու հա-
մար:

Այս բանը շարունակվել չի կարող:

Ակումբն ոգնության պիտի հասնի շրթ-
բյուրոյին՝ պատանեկական ակտիվի հետ տա-
նելիք աշխատանքում:

Ակումբում ծավալեցեք պատանեկական
ակտիվի յերեկոներ (հարց ու պատասխանի յե-
րեկոներ, դիսպուտներ, պատմելու յերեկո-
ներ):

Որինակի համար, վերցրեք «Խնչպես
պետք է լինի պիոներական ակտիվիստը» հար-
ցը: Մի՞թե յերեխաները քիչ վեճ ունեն այս
տութիւ: Մի՞թե այս հարցը չի հուղում ակտի-
վիստներին:

Չօկատներում նախորոք հայտարարեցեք
այն մասին, թե այդ հարցի շուրջն ակումբում
դիսպուտ է լինելու:

Յերեխաները կնախապատրաստվեն: Թող
ներածական խոսքն ասի կոմսոմոլի կոմիտեյի
քորտուղարը: Նա կշոշափի ակտիվիստի հիմ-
նական հատկանիշները: Նա ցույց կտա ակաի-
վիստ-չատարիտների այն բացասական տիպե-
րը, վորոնք մեղանում կան, և վտտահ յեղեք,
յերեխաները կխոսեն, կպատմեն այն մասին,

թե իրականության մեջ ակտիվիստներն ինչ-
պես են մեզ մոտ և ինչպես պետք է լինեն:

Դիսպուտները, հարց ու պատասխանի և
պատմելու յերեկոները—այս բոլորը պատա-
նեկական ակտիվին ակումբ կներգրավեն: Ակ-
տիվիստները կսկսեն հաճախել ակումբ:

Ակումբի խնդիրն է— դրանով շրավարար-
վել: Հարկավոր է ծավալել գրադարանի աշ-
խատանքը, կազմակերպել քաղխաղեր, քաղ-
մարտեր, քաղվիճակախաղ, ընթացիկ կամ-
պանիաների այս կամ այն հարցերի շուրջը:

Ակումբը նույնպես պետք է ոգնի պատանե-
կական ակտիվի ուսուցմանը: Նա կարող է իր
վրա վերցնել այդ պարապմունքների սպասար-
կումը կենդանի ձևերով, եքսկուրսիաներով:
Մի շարք պարապմունքներ (գվարճարարներ,
պատմողներ, կենդանի լրագրայիններ) ակում-
բը կարող է ամբողջությամբ իր վրա վերցնել
և յերեխաներից կազմակերպիչներ նախապատ-
րաստել՝ ջոկատում, ողակում այս կամ այն
դործի համար:

Այս բոլորի հետ կապված պետք է փոխվեն
և ջոկատային արհեստանոցի խնդիրները:

Հարկավոր է այլևս չպատրաստել վոչ վո-
քի պետք չեկող դարակներ և ուղղանկյուն
փայտիկներ:

Արհեստանոցները պետք է իրենց վրա վերց-
նեն ակտիվին հրահանգելու խնդիրն ըստ ա-
ռանձին աշխատանքների (ելեկտրիկների, ա-
փրոմոդելիստների, լուսանկարիչների ջոկա-

տային խմբակներ ու բրիգադներ)։ Այդ հրա-
հանգումը յերեխաներին տվյալ աշխատանքն
իրենց ջոկատում կազմակերպելու կարողու-
թյուն և ունակություն պիտի տա։

Չի կարելի կարծել, վոր ակումբն, իր սե-
փական ուժերով, կարող է ծավալել աշխա-
տանքը պատանեկական ակտիվի հետ։ Այդ ու-
ժերն այնքան աննշան են ըստ քանակի և այն-
քան քիչ պատրաստված ըստ վարակի, վոր ա-
ռանց ոգնության (այն ել վորակյալ ուժերի)
գործն առաջ չի գնա։

Ակումբները պետք է յուրացնեն, վոր ի-
րենք կարող կլինեն այդ աշխատանքը կատարել
միայն այն ժամանակ, յերբ իրենք ձեռնարկեն
մեծածառակերի ներդրումն ակումբի աշխա-
տանքներին, յերբ բանվոր-հարվածայինները,
մեծածառակ ակումբականները, չցրադվելով
«կուլտուրականացմամբ», վորն անբովանդակ
է դարձնում բուն աշխատանքը, կոզնեն պատա-
նեկական ակումբին, կազմակերպելու իրենց
աշխատանքը։

Շրջանային տունը, չրջանային սենյակը
կովարիսն ոգնելու համար։

Շրջանի մեթոդական կենտրոնը— կոլվար-
ներ չրջանն ու չրջանայակը չպետք է միմիայն
կորվորներին սպասարկեն։

Ակտիվը նույնպես մեթոդական ու պատրի-
ման կարիք է զգում։ Ակտիվի պատրաստման և
վերապատրաստման համար ամենուրեք աշխա-
տանք է հարկավոր։

Շրջաններ, վորպես յուրաքանչյուր բա-
ժանմունքի հիմնական խնդիր, վորպես նրա
աշխատանքների ծավալման հիմնական նախա-
դրրյալ, պետք է ջանք թափի պատանեկական
ակտիվ առաջ բերելու համար։

Ամբողջ տան և առանձնապես նրա յուրա-
քանչյուր բաժանմունքի աշխատանքները գնա-
հատելիս՝ պետք է հաշվի առնվի այդ խնդրի
իրականացումը։

ՂԵԿԱՎԱՐՆԷԼ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ

Գործնականում, պատանեկական ակտիվի
վատ դասընթացներ ու սեմինարներ ավելի
չատ են պատահում, քան լավերը։

Պատանեկական ակտիվի ուսուցումը դեռ
չատ թերի կողմեր ունի։

Այդ ուսուցման համար հարկավոր է հա-
մապատասխան մեթոդական բազա։ Ի՞նչ է
նշանակում այս։

Գաղտնիք չէ, վոր պատանեկական ակտի-
վի հետ տարվող բոլոր պարապմունքները մե-
թոդական տեսակետից չատ վատ են դրված։
Պարապմունքների ծրագրերն ընդարձակ են և
անտեղի ծանրաբեռնված։ Նյութն աննորհ
կերպով է բաժանվում։ Հարցերը հաճախ անո-
րոշ են։ Հարցերը տրվում են այնպես, ինչպես
փչում և ղեկավարի խելքին։ Ամենազլովո-
րը — պարապմունքների նպատակադրումն ա-

Պորոչ և Մեռն, Բեջդես յերեսաների, Ծուլն-
պես և Ղեկավարների համար:

Ձի կարելի մոռանալ, վոր մեթողական
տեսակետից ինչքան ավելի լավ մշակվեն պա-
րապմունքների ծրագրերը, այնքան ավելի
հաջողակ կանցնեն պարապմունքները, այնքան
ավելի ոգուտ կստացվի այդ պարապմունքնե-
րից:

Ձի կարելի մոռանալ, վոր թեմաների դըր-
վածքի պարզությունից և կախված մշակման
խորությունը և յուրացումը:

Ծրագրեր կազմելու աշխատանքներին հար-
կավոր և ներդրավել նախկին կողմերներին,
մանկավարժներին և շրջուսրաժավարների աշ-
խատակիցներին: Կարևոր չե, վոր կողմերնե-
րըն այդ դործում նորեկներ կլինեն և միայն
պատկոմ չարժման պրակտիկա կունենան, իսկ
մանկավարժներին և շրջուսրաժիներին աշ-
խատակիցներն ել զուրկ կլինեն հենց այդ
պրակտիկայից: Կրկնում ենք, դրանից չարժե
վախենալ: «Ճշմարտությունը յերկուսի միա-
ցումն է» և ծրագրերը կմիացնեն յերեսաների
կյանքի և բանվոր դասակարգի պայքարի մաս-
նակցության գործնականը թեմայի պարզո-
րոչ ու կոնկրետ դրվածքի և բացորոչ նպատա-
կադրության հետ, վորը հսկիչ հարցերով ընդ-
գրկում և հիմնականը:

Ծրջտունը պետք և իր յուրաքանչյուր բա-
ժանմունքի աշխատանքի պլանում մտցնի դաս-

ընթացների ղեկավարությունը, ինտորուկա-
ժը և կամ վորեւե այլ աշխատանք պատանեկա-
կան ակտիվի հետ այն հարցերի շուրջը, վորոն-
ցով ինքը բաժանմունքն զբաղված է:

Վերցնենք յերեսաների սոցիալնարու-
թյան մասնակցության բաժանմունքը:

Հատկապես այդ բաժանմունքը պետք և իր
վրա վերցնի ակտիվի նախապատրաստումը
ջոկատների արտադրողական աշխատանքին
մասնակցելու հարցերում:

Կամ կուլտմասսաշխատանքի բաժանմուն-
քը:—

Նա պետք և իր վրա վերցնի (ակումբի հետ
միասին, ակումբի միջոցով) ակտիվի նախա-
պատրաստումը կենդանի և պատի լրագրերում
աշխատելու համար, նույնպես և նախապատ-
րաստի զվարճարարներին, դրամխմբակներին
և պատմողներին:

Ծրջանի յուրաքանչյուր բաժանմունքի հա-
մար կգտնվի պատանեկական ակտիվի հետ
տանելու աշխատանքի վորոչ բնագավառ: Մի-
այն թե, հարկավոր և շնորհալի կերպով այդ
բնագավառը մշակել:

Ծրջանի (համարյա բոլոր) մեթողական
կենտրոնը շատ բացեր ունի: Գլխավոր բացը—
աշխատանքների պակասությունն է: Այնտեղ
շատ հազվադեպ և մտնում կողմարը. պիտներ-
ակտիվիստները յերեք չեն լինում:

Ծրջմեթողկենտրոնն իր վրա վերցնելով
պատանեկական ակտիվի ուսուցման մեթոդա-

կան դեկավարութիւնը, ներգրավելով նրան իր աշխատանքում, «մեկ հարվածով յերկու նապաստակ սպանած կլինի»: Կնախաձեռնի պիտանեալան ակտիվի նախապատրաստման, նրա նախապատրաստութեան վորակի բարձրացման անհրաժեշտ է կարեւոր գործին, ինքն իր հերթին կարող կլինի արդյունավետ աշխատել իր յուրաքանչյուր բաժանմունքում, յերբ իրենք յերեկոսները, վորոնց հետ տարվելիք աշխատանքի մասին չրջմեթողկենտրոնը պիտի պատմի կոլվարներին, այստեղ անմիջականորեն կաշխատեն բաժանմունքներում:

ԱՎԱԳ ԷԱՍԱԿԸ ՅԵՎ ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ՄԻՋՈՒԿԸ

Հարկավոր է վորոշակի պարզել պատանեկական ակտիվի հետ տարվելիք աշխատանքի նպատակը:

Այդ նպատակներն են.—պատանեկական ակտիվի զարգացման մակարդակի բարձրացումը, ոժանդակել պատանեկական ակտիվին քաղաքականորեն ըմբռնելու ամբողջ աշխատանքը, զարգացնել աշխատանքը կազմակերպելու և դրա նպատակը հասկանալու նրա կարողութիւնը, պատանեկական ակտիվը զինել վորոշ աշխատանքի գիտելիքներով և ունակութիւններով:

Հայտնի յե, վոր ամադ սերունդը նեցուկ պետք է հանդիսանա պիտներական ջոկատների շրջանային բյուրոյի բոլոր աշխատանքներում:

Նշանակում է, վոր պատանեկական ակտիվի հետ աշխատանքներ տանելու գործում նա պետք է ամուր հենարան լինի:

Թե իրենց հասակով, թե իրենց փորձով, վոր ավագ ընկերները ձեռք են բերել ջոկատներում յեղած ժամանակ, նրանք միանգամայն հարմար են ջոկատների կոլվարներ լինելու համար:

Մակայն հարցրե՛ք ցանկացած կոլվարին, թե ո՞ւմ հետ նա անհարթութիւններ ունի ջոկատում: Առանց սխալվելու կարելի յե ասել, վոր նա կպատասխանի՝ «մեծահասակներին հետ»:

Ավագ հասակը, պիտներ—կոմյերիտականները—ահա ովքեր են, վորոնք հաճախ վոչ թե ողնում են ջոկատային աշխատանքին, այլ ընդհակառակը՝ նույնիսկ խանգարում են նրան:

Այս դրութիւնից կոլվարները հաճախ հիմնովին անճիշտ յեղրակացութիւններ են հանում, վոր իբր թե, հարկավոր է հասակավորներին և առհասարակ պիտներ—կոմյերիտականներին ջոկատներից, վորքան կարելի յե, շուտ հեռացնել: Իբր թե «անց կացեք, կանգ մի առնեք»՝ իհարկե, սա սխալ տեսակետ է:

Շրջանային բյուրոն պետք է հաստատ տեսակետ ունենա ամադ ակտիվի, կոմյերիտական միջուկի վրա, վորպես առաջավոր ակտիվիստների, վորպես պիտներական ջոկատի լավագույն մասի: Այդ տեսակետը պետք է պատվատել և կոլվարներին:

Բայց և այնպես ինչո՞ւմն է բանը: Ինչո՞ւ
մըն է սրմատը:

Բացատրությունն այն է, վոր ավագ ըն-
կերները յերբեմն չեն բավարարվում իրենց
տրված աշխատանքովը:

Չոկատում, յերեք-չորս տարվա պիտնե-
րության ընթացքում, հինը, միատեսակը,
հոգնեցրել ու ձանձրացրել է նրանց: Պահանջ-
ներն աճել են, իսկ նրանց բավարարումը չատ-
վատ է դրված:

Չի կարելի հաշի չառնել և այն, վոր այս-
պես կոչված անցման հասակը (14-16 տարինե-
րը) վերին աստիճանի դյուրադգաց է, տպա-
վորվող, անբավարար հաստատուն, և հիման-
դադին կերպով է վերապրում իր և ուրիշների
թափթփվածությունը:

Ավագ սերունդը, պիտներ-կոմյերիտական-
ները հեռանում են ջոկատներից նրա համար,
վորովհետև ջոկատում նրանց համար տխուր է,
վորովհետև կորվարը չի կարող նրանց բավա-
րարել (հաճախ նրանք ավելի շատ գիտեն կոլ-
վարից), վորովհետև ջոկատները դեռևս ընդ-
հուլ չեն մոտեցել սոցիալարարության մաս-
նակցությանը, վորպեսզի նրա մեջ ներգրավեն
բոլոր պիտներներին և առաջին հերթին մեծա-
հասակ պիտներներին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՄԵԾԱՀԱՍԱԿ ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՀԵՏ

Շրջանային բյուրոն պետք է ոգնության
հասնի ջոկատների կորվարներին: Ավագ պիտ-

ներները, կոմյերիտական թիջուկը, պետք է
չըջրյուրոյի ուշադրության կենտրոնում լի-
նեն: Նրանք պետք է չըջրյուրոյի բրիգադների
բաղադրիչ մասը կաղմեն, նրանց ղեկավարնե-
րը, նրանք պետք է չըջրյուրոյի անհատական
առաջադրանքները կատարեն, մասնակցեն
չըջրյուրոյի աշխատանքներին, կորվարների
խորհրդակցություններին: Առաջին հերթին
նրանց հետ պետք է լուծել պիտներ աշխատան-
քի վիճելի հարցերը: Հաղորդելով իրենց փոր-
ձը, գործադրելով իրենց կազմակերպչական
ընդունակությունները, նրանք պետք է յուրա-
հատուկ «ապրիտպրոպներ» լինեն չըջրյուրոնե-
րի կողմից շրջանի բոլոր ջոկատներում:

Շրջմեթոդկենտրոնը պետք է հոգա և մի
այնպիսի կարելվոր գործի մասին, վորպիսին
մեծահասակներին կոմյերիտության համար
նախապատրաստելու ջոկատային խմբակների
ղեկավարությունն է: Յեթե կոմյերիտական
ըջիշներն իրենց վրա յեն վերցնում խմբակային
աշխատանքների անմիջական անցկացումը, ա-
պա պարզ է, վոր մեթոդիկան նրանք իրենց
վրա վերցնել չեն կարող:

Կազմել լավ ծրագիր ջոկատների կոմյերի-
տական խմբակների համար, վորպեսզի այդ
խմբակներում պիտներները ծանոթանան կոմ-
յերիտական աշխատանքի գործնականի հետ,
համազումարների և կոնֆերենցիաների վորո-
շումների լուսաբանությամբ, և միաժամանակ
այդ ծանոթության ուղեկցի գործնական աշ-

խատանք կոմյերիտ բջիջի հետ միասին—ահա
Դ. Կ. Կ. բյուրոյի խնդիրը:

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԲՁԻՁԸ—ԴԵՊԻ ԱԿՏԻՎԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ակտիվի հետ յեղած անհարթութիւնները
(իսկ դրանք չատ են) հաճախ եւ բացատրւում
են կոմյերիտմիութեան վատ ղեկավարու-
թյամբ: Ակտիվի վերաճման, դատարարակման
ամենորոյտ մշտական աշխատանքը պահանջում
է կոմյերիտմիութեան ողնութիւնը, պահան-
ջում է նրա փորձի հաղորդումը:

Կոմյերիտական աշխատանքի նոր ձևը նա-
խատեսում է բջիջային աշխատանքի բաժա-
նումը ռեկտորների, բնագավառների:

Ըստ նորի՝ վերափոխված ողակը նույն-
պես, մոտավորապես, աշխատում է աշխա-
տանքի մի բնագավառում:

Առանձին հարցերը, մեթոդական ինտ-
տրուկտաթը, աշխատանքն այդ միատեսակ
բնագավառներում—կարող է և պետք է իր
վրա վերցնի բջիջը:

Զե՞ վոր միայն ջոկատային խորհուրդը չէ,
վոր դատարարակում է ակտիվին: Ջոկատային
աշխատանքի ճիշտ սխտեմը, նոր, կենդանի
ու հետաքրքրական ձևերի հաջող միաձուլումը
(միջոդակային անցողիկ բրիգադ՝ հարվածային
աշխատանքների համար, բուքսիր)—կուսակ-
ութեան և խորհրդային իշխանութեան ոճան-

դակութիւնը—պահանջում են կոմյերիտա-
կանների կողմից ողնութիւն այդ աշխատան-
քում:

Անթույլատրելի չէ հանդիսանում այն,
վոր կոմյերիտական բջիջները մինչև այժմ մի-
անգամայն չեն ղեկավարել ավագ պիոներնե-
րի, կոմյերիտական միջուկի աշխատանքները:

Կոմիտեների միջոցով պետք է պարտավո-
րեցնել բջիջներին զբաղվելու այդ հարցերով:

Խոսք պետք է լինի վոչ միայն բջիջի բյու-
րոյի և ջոկատի խորհրդի միացյալ ժողովների
ու միացյալ նիստերի մասին, ջոկատային աշ-
խատանքի հարցերի շուրջը (չնայած դա եւ
հարկավոր)—բջիջը որ-որի ուղղութիւն
պետք է տա կոմյերիտական միջուկի և ջոկա-
տում ավագ սերնդի աշխատանքներին: Նա
պետք է ղեկավարի ավագներին կոմյերիտմի-
ութեան համար նախապատրաստելուն (նախա-
պատրաստական խմբակներ): Ավագ սերնդի և
կոմյերիտական միջուկի խորհրդակցութիւննե-
րը պետք է անցկացվեն բջիջի կողմից, նրանք
պետք է հրավիրվեն սխտեմատիկաբար, վեր-
լուծեն ջոկատի ներքին կյանքի հարցերը, տան
առանձին առաջադրանքներ և հետևեն նրանց
կատարմանը:

Բջիջի համար պարզ պետք է լինի, վոր պի-
ոներները (հատկապես մեծերը) ցանկացած
մոմենտին կարող են դիմել իրեն՝ պարզաբա-
նելու համար իրենց աշխատանքի մութ հարցե-
րը, վորոնք վերաբերում են վոչ միայն ջոկա-

տի կոմիտեի անդամները կողմից ղեկավարե-
լուն, այլ և բնականաբար ամբողջ աշխատանքին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՓՈՐՁԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄՆ ՈՒ՝ ԸՆԴՀԱՆՐԱՅՈՒՄԸ

Երջանային բյուրոյում վոչ վոք մինչեւ
այժմ փորձի հավաքումով և ընդհանրացումով
չի զբաղվել: Բազմաթիվ դժվարութիւններն
աշխատանքում, ամեն անգամ յուրաքանչյուր
գործը նոր սկսելու անհրաժեշտութիւնը՝
հաշիւի չառնելով առաջուց անցկացրած աշխա-
տանքի փորձը— այս ամենը բացատրւում և
ներանում, վոր մինչ այդ՝ վոչ վոք փորձը հաշ-
վի չի առել և չի ընդհանրացրել:

Այդ գործով պետք է զբաղվեն և՛ շրջբյու-
րոնները, և՛ շրջմեթոդիկներոնները, և՛ կոլ-
վարները, և՛ վերջապես ինքը պատանեկական
ակտիվը:

Հաշվառման տետրակները, որագրերը,
ցուցատախտակները—այս բոլորն ամենորայ
գործ պետք է լինի, վորը պիտի անցկացվի պա-
տանեկական կոլեկտիվի ամբողջ աշխատանք-
ների հետ միասին: Պարբերաբար, տարեկան
յերկու անգամ, վատ չի լինի կազմակերպել
հաշիվետու ցուցահանդեսներ՝ պատենակական
ակտիվի հետ տարած աշխատանքի շուրջը:

Ցուցահանդեսներում դիագրամներով,
պրակտիկներով, պատկերներով պետք է ցույց
տրվի, թե վերջին հաշիվով, անցած կես տար-

վա ընթացքում շրջանում ի՞նչ և արված ջու-
կատներում, փնջերում ակտիվ նախապատ-
րաստելու համար, թե շրջանում ի՞նչ միջոցա-
ռումներ են անցկացված ակտիվի ղեկավարու-
թյան համար:

Այդ ցուցահանդեսները շոշափելի կերպով
կհամոզեն, թե ի՞նչ և արել ակտիվը, ի՞նչ և
սովորել և ի՞նչպես աճել:

ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑԵԼ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՇԽԱՏԵԼ ԱԿՏԻՎԻ ՀԵՏ

Երջբյուրոններն այժմ ահագին անելիքներ
ունեն:

Երջանային բյուրոնները պետք է ուշադիր
կերպով վերակառուցեն իրենց աշխատանքնե-
րը՝ կազմակերպության մեթոդական սղա-
սարկման բարելավման (նայեցե՛ք՝ «ինչպես
դնել մեթոդական աշխատանքը շրջանում»
գիրքը) և ղեկավարության վորակի բարձրաց-
ման ուղղութիւնով:

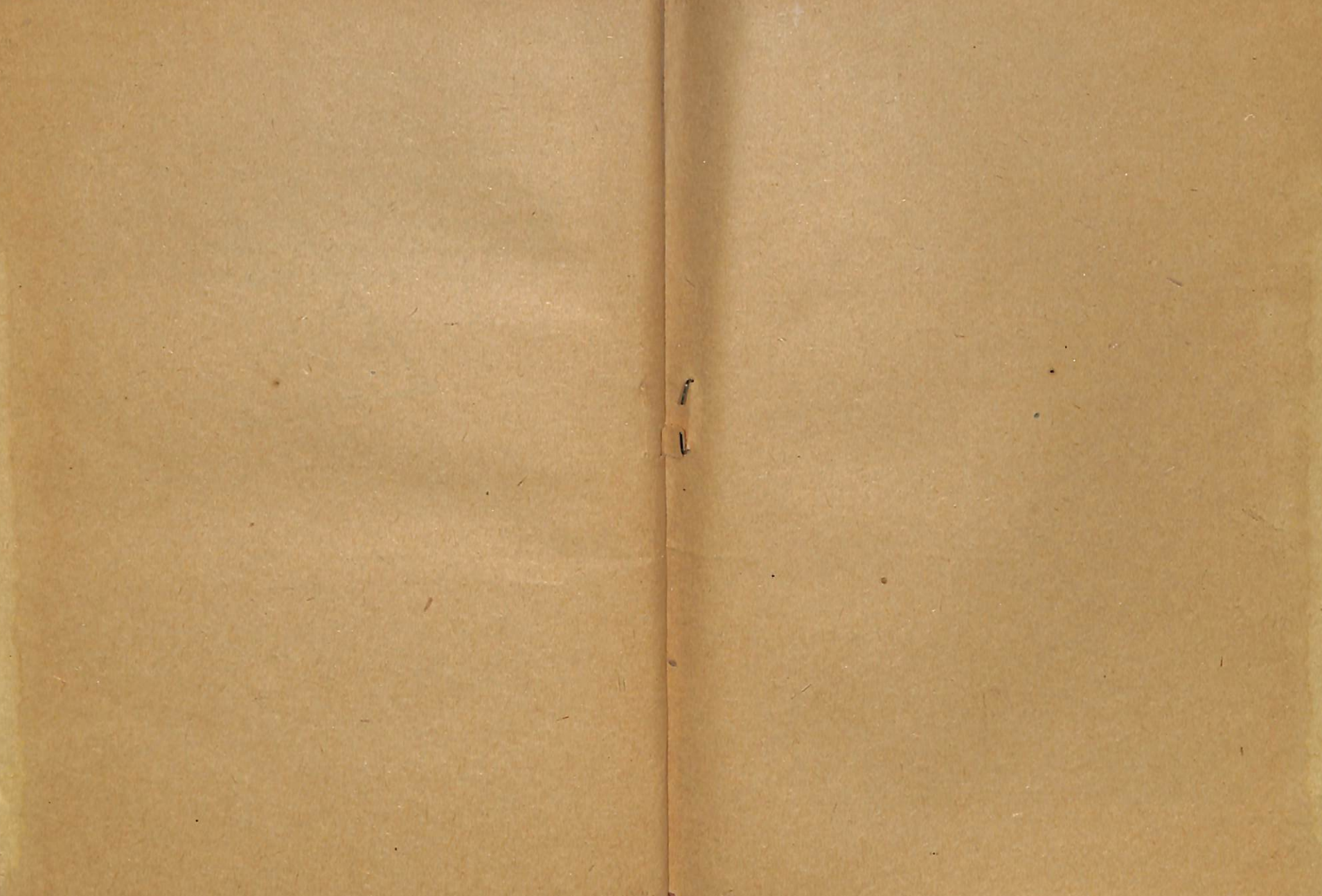
Այս բոլոր խնդիրները չեն կարող վճռվել
առանց այն բանի, վոր շրջբյուրոնները բե-
կում չկատարեն պատշաճ և վան ակտիվի հետ
տարած աշխատանքում, վորպեսզի յերեխանե-
րին ներգրավեն կազմակերպության անմիջա-
կան ղեկավարութեանը:

Պ. Կ. Կ. — Դա կազմակերպութիւն չե պա-
տանիների համար. Պկկ—դա իրենց՝ պատա-

ներերի՝ քաղաքական և կամավոր կազմակեր-
պութիւնն ե:

Պատանիները ակտիվութիւնը և ստեղծա-
գործական նախաձեռնութիւնը բարձրագոյն
աստիճանի հասցնել և ամբողջ դաստիարակ-
չական աշխատանքի վորակը բարձրացնել կա-
րելի կլինի միայն այն ժամանակ, յերբ, վեր-
ջապես, իրենք պատանիները կդառնան իրենց
կազմակերպութեան իսկական տերերը:

-50-

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0926885

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ. (1³/₄ ժ.)

1932.0 - 294

1
2798

Ե. ԳԻՆԶՆԱՐԴ

РАБОТА С ЮНОШЕСКИМ АКТИВОМ

Госиздат ССР Армении
Эривань — 1932